

взаємовідносини суб'єкта підприємницької діяльності та сукупного суб'єкта виробничого підприємства. Останній встановлює порядок функціонування виробничого підприємства незалежно від його соціально-економічної структури.

Вплив держави на ступінь ризику дій суб'єкта підприємницької діяльності здійснюється шляхом застосування адміністративного господарського законодавства. Наявність дієздатної загальнодержавної та місцевої адміністрації – вельми важлива умова реального та стабільного функціонування інституційного середовища. Ефективна діяльність державної адміністрації може істотно вплинути як на функціонування окремих виробничих підприємств, так і на особливості ринкового середовища. Це, у свою чергу, безпосередньо впливає на виконання підприємницької діяльності кожним суб'єктом.

Головна мета будь-якого рівня державного впливу, що є постійним та обов'язковим чинником незалежно від особливостей конкретного інституційного середовища, полягає в тому, що за його посередництва створюється система правил, обов'язкових для виконання усіма суб'єктами підприємницької діяльності без винятку⁴.

Економічна влада характеризується виробничими взаємовідносинами окремих суб'єктів підприємницької діяльності у встановленні їхнього місця в інституційному середовищі та меж поширення їхніх конкретних інтересів. Вона є своєрідним узагальненням підтвердженням можливостей зворотного впливу кожного суб'єкта підприємницької діяльності на інших таких самих суб'єктів у межах інституційного середовища їх функціонування.

Економічна влада тією чи іншою мірою притаманна кожному конкретному суб'єктові підприємницької діяльності, що функціонує під постійним впливом чинників інституційного середовища. Вона формує окремі необхідні риси їхнього існування і тому посідає постійне досить впливове місце у формуванні особливостей функціонування кожного конкретного суб'єкта підприємницької діяльності.

Вплив економічної влади на функціонування суб'єктів підприємницької діяльності у межах конкретного інституційного середовища обов'язково має її соціально-економічний та соціально-політичний аспекти. Реалізація економічної влади щодо будь-яких інституцій – це впровадження створеної ними "цільової функції" в економічне життя суспільства.

Методами впливу економічної влади на діяльність суб'єкта підприємництва в межах функції менеджменту стають додаткові дії для зміцнення його позицій у межах ринкового середовища з метою посилення вагомості такого суб'єкта в інституційному середовищі (монополістичні дії для встановлення перешкод для інших суб'єктів підприємницької діяльності за спроби функціонування на цьому ринку), зміцнення відносин з державними інститутами влади, згідно з якими такий суб'єкт підприємницької діяльності отримує певні пільги (субвенції, ліцензії, державне замовлення тощо).

Для здійснення економічного впливу на суб'єкт підприємницької діяльності можна користуватися не лише економічними, а й політичними методами. Це – можливості поліпшення місця суб'єкта підприємницької діяльності, які він сам створює, використовуючи засоби державотворчої законодавчої чи виконавчої влади шляхом лобювання вигідних йому законопроектів.

Отже, на перехідному етапі розвитку суспільства, коли створюється нове інституційне середовище, можливе збільшення впливу на суб'єктів підприємницької діяльності певного постійного чинника, що може зумовлювати спотворення умов формування цільової функції будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності і в такий спосіб негативно впливати на суспільну ефективність функціонування загального суб'єкта підприємницької діяльності.

Література

1. Гэлбрейт Дж. Экономические теории и цели общества. – М.: Прогресс. – С. 124.
2. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. – М.: Прогресс – 1995. – С.396.
3. Шумпетер И. Капитализм, социализм и демократия. – М.: Экономика. – 1995. – С. 55.
4. Сьомкіш Т. В. Роль економічної свободи у процесі формування суб'єкта підприємницької діяльності // Регіональні перспективи. – 2000. - №2-3. – С. 129 – 130.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ОСНОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО МЕТОДУ РЕГУЛЮВАННЯ

Пекарська І.П.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мазур К.В.

В даній статті розглядається роль податкової системи як основної рушійної сили соціально-економічного розвитку країни та вплив її на підприємницьку діяльність, що виражається через податкове навантаження на суб'єктів господарювання.

Вступ. Із проголошенням незалежності Україна стала на шлях самостійного розвитку з метою побудови ефективної соціально орієнтованої ринкової економіки. Становлення ринкових відносин протягом останніх років суттєво змінили зміст фінансових ресурсів державного бюджету, при цьому все більшого значення набувають податкові методи їх акумулювання. Податки стають не тільки головним джерелом

формування державного бюджету, але і важливим джерелом радикальних змін, виконуючи роль фінансового регулятора виробництва, стають засобом забезпечення соціальної сфери [3].

Мета статті. Метою дослідження є аналіз податкової системи України та її вплив на діяльність підприємств.

Актуальність. Впровадження податкової системи в умовах перехідного періоду України призвело до виникнення низки суттєвих проблем:

- збільшується кількість збиткових підприємств;
- зростає безробіття;
- ускладнюється соціально-економічна ситуація в країні.

Зумовлюється це тим, що акцент у податковій політиці зроблено на фіскальній функції, а її регулююча та стимулююча роль фактично зведена нанівець. Тому проблема побудови ефективної податкової системи залишилась однією з найактуальніших у процесі становлення ринкових відносин закладання підвалин для економічного зростання України[3].

Виклад основного матеріалу

В умовах становлення ринкових відносин важливу роль відіграють економічні методи управління, серед яких одним із найбільш дієвих є податки. Податки безпосередньо впливають на результати фінансово-господарської діяльності платників, а також на макроекономічні процеси та розвиток окремих регіонів. З огляду на це, система оподаткування повинна відповідати певним завданням: сприяти діловій активності підприємців, зростанню виробництва, підвищенню зацікавленості робітників у результатах праці, спонукати підприємства ефективно використовувати основні виробничі фонди, мінімізувати виробничі запаси, скорочувати невиробничі витрати; забезпечувати формуванню бюджету в обсязі, достатньому для фінансування витрат держави і виконанню нею своїх функцій[1].

Питання податкових методів впливу на господарську діяльність висвітлювались у роботах вітчизняних вчених Андрущенка В.Л., Василика О.Д., Вишневого В.П., Суторміної В.М., Федосова В.М., Коломійця Г., Воронкова О. та інших. Праці яких здебільшого були спрямовані на розгляд проблеми впливу податкового тягаря на підприємства та на шляхи ухилення підприємств від оподаткування.

Для ефективності здійснення податками своїх функцій необхідна дія певних умов, при дотриманні яких отримується максимальна вигода обох сторін, з однієї сторони – держави, з іншої – суб'єктів господарювання:

- податковий тягар підприємства не повинен бути надмірним;
- кількість стягнутих податків повинна бути оптимальною, а порядок їх обчислення – простим і зрозумілим кожному платнику податку;
- необхідна погодженість податків без їх дублювання одне одним, а також стабільність ставки й порядку сплати податку на тривалий час;
- система оподаткування повинна бути однаковою для підприємств будь-яких форм власності і в той же час – гнучкою.

Дивлячись на ці фактори економічного зростання, можна з певністю сказати, що вони не виконуються на сучасному етапі розвитку нашої держави, яка прагне бути досить могутньою державою.

Податкове законодавство України знаходиться на стадії становлення, а тому не можливо вимагати від нього такої системи оподаткування, яка існує у розвинених країнах. Звичайно головною метою державних органів повинна поставати проблема створення Податкового кодексу, який гарантував би соціально-економічний розвиток України, її стабільність та конкурентоспроможність на зовнішньому ринку.

Всі підприємства, вивчаючи систему оподаткування, намагаються мінімізувати й оптимізувати сплату податків, що не суперечило б законодавству, для досягнення особистих та суспільних інтересів. Проте потрібно чітко розмежувати податкове планування підприємств та ухилення від сплати податків, адже границя між ними досить не чітка.

Нинішнє податкове законодавство досить запутане та невизначене. Складність податкової політики призвело до того, що більшість підприємств може бути порушниками, і не підозрюючи цього. Так, органами державної податкової служби за 2007 рік було виявлено порушення податкового законодавства у юридичних осіб 95,2% та фізичних осіб 93,9% від кількості перевірених, які не змогли досить швидко відреагувати на зміни в податковому полі [5].

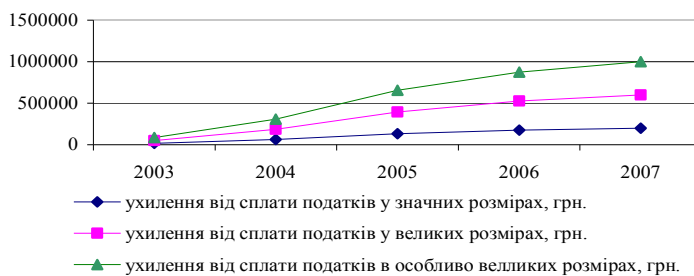

Рис. 1. Ухилення від сплати податків за 2003-2007 рр.[2]

Важливим діючим чинником, що впливає на підприємства усіх форм власності є податкове навантаження, яке може спричинити тінізацію економіки, тобто при збільшенні податкового тягаря збільшується кількість підприємств, які приховують свої реальні доходи. Так з рис. 1 видно, що з кожним роком пропорційно збільшується розмір коштів, які не сплачуються до бюджету, не говорячи вже про порушення у невеликих розмірах з боку платників податків.

До цього призвело великий рівень оподаткування, за яким Україна посідає 177 місце серед 178 країн (гірший результат лише у Білорусі). Українським компаніям слід сплатити 99 податків, що займає в них 2085 годин та витратити на це близько 60% свого прибутку, при тому що середній світовий показник складає 40%. А загальна сума податків в Росії складає 51,4% прибутку, 52% в Швеції, 30% в США і Туреччині [3].

Сьогодні в Україні альтернативи суттєвого зниженню податкового тягаря немає. На шляху реалізації такої політики стоять наступні проблеми:

- наявність значного державного боргу;
- дефіцит бюджету;
- великі обсяги загальнодержавного споживання, здійснити значні обмеження якого у

короткостроковий період не вдасться.

В умовах неконкуентоспроможності економіки та механізмів її створення зниження податкового тягаря – обмежений метод короткої дії, що не дає довгострокових результатів. Слід також враховувати масштаби збитковості, а для збиткових підприємств будь-яка ставка оподаткування є високою (рис. 2).

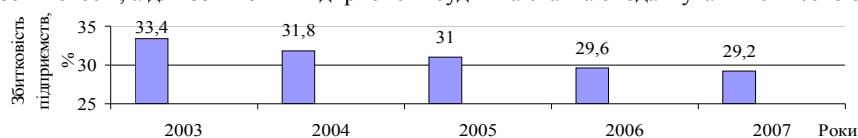

Рис. 2. Збитковість підприємств в Вінницькій області за 2003-2007 рр.[5]

Проте відповідно до нинішньої кризової ситуації держава не може залишати податкове законодавство без змін, хоча б на час виходу економіки з кризи. Загалом фахівці передбачають, що наша країна подолає фінансово-економічну кризу через 2 роки. Тому, щоб не допустити зниження темпів розвитку економіки пропонується зменшити чинну ставку податку на додану вартість на 2-3% та ставку податку на прибуток підприємств на 4-5% [5]. Проте це може призвести до надмірного тиску з боку органів державної податкової служби на інших платників податків, які здійснюють податкові платежі. Досить ефективно буде підвищити розмір акцизного збору, на продукцію яка для суспільства не являється необхідною.

Висновок. Формування дієвого податкового механізму регулювання економічних процесів є важливою складовою розвитку нашої економіки, але це відбувається досить повільно через недостатність наукових досліджень в даному колі питань та незначний досвід України.

Для оптимізації податкового впливу на економічну ситуацію в державі податкова система України повинна розвиватись у наступних напрямках:

- оптимізація структури податкової системи;
- упорядкування методики обчислення податкових платежів;
- адекватне застосування пільг в сфері оподаткування;
- посилення відповідальності платників за порушення податкового законодавства;
- науково-обґрунтовані зміни у податковому законодавстві;
- зменшення податкового тягаря платників податків.

Література

1. Воронкова О.М. Податковий механізм регулювання економічних відносин//Економіка та держава -2008.-№7.-с.12-14
2. Ковальчук К. Функції податків та їх реалізація в податковій системі України (Вища школа).-2008.-№3.-с.331с.
3. Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система: Навчальний посібник.- Тернопіль:Карт-бланш.-2006.-
4. Статистичний щорічник Вінниччини за 2007 рік
5. Швець І. Податки: Україна і світ//Вісник податкової служби України.-2009.-№3.-с.28-29